



ТАКСОНОМИЯ СЫ BLOOM'S ТАХОНОМУ

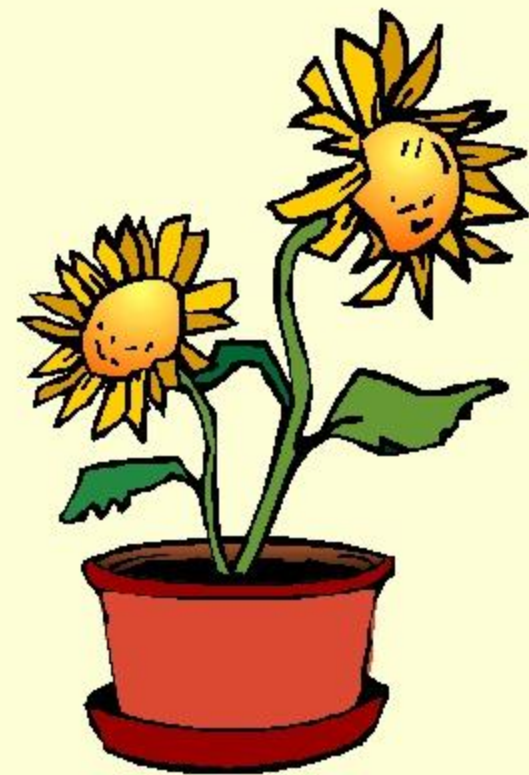
ОРЫНДАҒАН: ӘМІР Л.М

Бенджамин Блум – америкалық оқыту әдістемесінің психологі, Блум таксономиясының авторы. Пенсильванияда Ленсфорд қаласында туылған, 1935 жылы Пенсильван университетін бакалавр және магистр деңгейлерімен бітірген, 1942 жылы Чикаго университетінде докторлық деңгейін қорғады.

«**Блум таксономиясы**» атты кітабында өз теориясын дамытқан. 1956 жылы Бенджамин Блумның төрағалық етуімен білім беру комитеті әзірлеген Блум таксономиясы сын тұрғысынан ойлауды қарастыруға болатын ойлау дағдыларының кеңінен қолданылатын иерархиялық моделі болып табылады. Блум таксономиясының мақсаты – оқытудың неғұрлым тұтас нысанын құру.

Блум таксономиясы

- Білу
- Түсіну
- Қолдану
- Анализ
- Синтез
- Бағалау



Білу

Таным мен ойлаудың де төмен деңгейі. Бұл категория мәліметтерді қайталау немесе тану арқылы есте қалай сақталғанын тексеруге бағытталады, мағлұмат пен деректерді еске түсіреді.

- Қолданылған терминдерді біледі (есте сақтайды және қайталайды);
- Нақты фактілерді біледі;
- Жұмыстың орындалу ретін біледі,
- Негізгі ұғымдарды біледі;
- Ережелерді, қағидаларды біледі.

Ережелерді, теорияларды формуларды еске түсіру, жазу, атап көрсету, жатқа айту; анықтамалар мен атауларды қайталау, олардың қолдану тәртібін айту.

— *Зат есім деген не?*

— *Етістік деген не?*

Бенджамин Блум таксономиясы бойынша сұрақтар мен тапсырмалар үлгісінің мазмұны

- ❖ **Білу түрінің мазмұны:**
- ❖ Мәліметтерді қайталау немесе тану арқылы есте қалай сақталғанын тексеруге бағытталады, мағлұмат пен деректерді еске түсіреді:
 - ✓ жабық тест тапсырмалары;
 - ✓ қалдырып кеткен белгілерді қою;
 - ✓ жатқа айту;
 - ✓ анықтамалар мен атауларды қайталау, олардың қолдану тәртібін айту.

Түсіну

Таным мен ойлаудың орта деңгейі.

Негізгі идеяларды ұйымдастыру, салыстыру, түсіндіру, сипаттау және бекіту жолымен фактілермен идеяларды түсінетіндегін көрсету:

Оқу материалын түсінген ретінде келесідей әрекеттерді атқаруды атауға болады:

Аударма жасау /трансляция/ – оқу материалын бір «тілден» екінші «тілге» ауыстыру

(мысалы, сөзбен келтірілген мәліметті кесте, схемамен көрсету, т.б.);

Интерпретация – оқу материалын «өз сөзімен» түсіндіру, қысқаша баяндау;

Экстраполяция-/ Жорамалдау/ Құбылыстың бір бөлігіне қатысты түйіндерді оның екінші бөлігіне тарқату;

– оқу материалдары бойынша әңгіменің әрі қарай не туралы болатындығын, оның салдары мен нәтижелерін болжау.

·Фактілерді, ережелерді, қағидаларды түсінеді;

·Сөзбен келтірілген материалды, схемалар, графиктер, диаграммаларды түрлендіреді;

·Сөзбен келтірілген материалды математикалық ұғымдарға өзгертеді;

·Берілген ақпарат бойынша болашақта туындалуы ықтимал салдарын сипаттайды.

-Зат есім етістікті саластыр

— Түсінгеніңізді өз сөзіңізбен айтып беріңіз;

— Зерттеуіңізді таблица жүзінде көрсетіп, қысқаша мазмұндап беріңіз;

— Шығарманың сюжетін өз сөзіңізбен әңгімелеп беріңіз.



Түсіну түрінің мазмұны:

- ✓ мәліметтерді басқа таныс жүйеге ауыстыру, оларды түрлендіру;
- ✓ есте сақталған мағлұматты басқаларға жеткізу жолдарын айқындау.
- ✓ ұқсастықтарды анықтау;
- ✓ айырмашылық жасау мен салыстыру, нәтижені суреттеу.

«Түсіну» ұғымын төрт топқа бөлуге болады:

1. Түсіндірме (интерпретация) - негізгі идеяларды және олардың өзара байланыстарын анықтау:
 - ✓ "Қалай? Неліктен?" сұрақтарына жауап іздену;
 - ✓ "Салыстырыңыздар",
 - ✓ "Айырмашылығын көрсетіңіздер" тапсырмаларын орындау.

Қолдану

Таным мен ойлаудың орта деңгейі.

Жаңа білімдерді, әдістерді және ережелерді түрлі нұсқада пайдалану. Бұл категория оқу материалын нақты жағдайда және мүлдем жаңа ситуацияда қолдануды меңзейді. Мұнда ережелерді, әдістерді, ұғымдарды, заңдарды, қағидаларды, теорияларды, практикалық тұрғыдан қолдану кіреді. Оқу нәтижелері түсіну деңгейіне қарағанда материалды тереңірек игеруді талап етеді.

— Ұғымдар мен қағидаларды жаңа жағдайларда қолданады;

-Заңдар мен теорияларды практикалық тұрғыдан нақты ситуацияларда қолданады;

— Әдіс немесе жұмыс ретін дұрыс қолданатындығын көрсетеді.

.Оқушыларда метафора мен теңеу туралы түсінік бар (Білім), олардың айырмашылығы да белгілі (Түсіну), енді олар Абайдың “Қыс” өлеңінде метафора мен теңеу қандай бейнелерді құрастыратындығын айтып беруі керек.

Талдау

Таным мен ойлаудың жоғарғы деңгейі.

Дәйектер мен себептерге сәйкес ақпаратты тексеру және жіктеу. Қорытынды жасау және жалпылаудың болғанын растайтын дәлелдерді анықтау.

Оқу материалының құрылымы анық көрінуі үшін оны құрамдас бөліктерге бөлу: бүтіннің бөліктерін ажырату; бүтіннің бөліктерінің арасындағы өзара байланыстарды анықтау. Бұл категория оқу материалының мазмұнын сезінумен қатар оның ішкі құрылысын қалайша құралатындығын меңзейді.

-Элементтерді талдау,

-Қарым қатынасты талдау,

Ұйымдастыру қағидаттарын талдау;

— Жасырын (көзге көрінбейтін) жәйттерді ашады;

— Ойдың өрбуінен қателер мен олқылықтарды айқындайды,

— Фактілер мен олардың салдарының арасын ажыратады;

— Ұсынылған фактілердің маңыздылығын айқындайды.

Топтастырыңыз; салыстырыңыз; себебін талдаңыз.

— *Теореманың екі бөлігін салыстырыңыз.*

— *“Ер туған жеріне, ит тойған жеріне” деген мақалды қалай түсінесіз?*

Талдау (анализ) түрінің мазмұны:

зерттеу нысанының құрылымын анықтау мақсатымен оны құрамдас бөліктерге жіктеу;

- ✓ оқушы/студент әртүрлі бөліктердің қалайша жұмыс істейтіндігін және нәтижеге қалай жеткізетіндігін анықтайды, түсіндіреді.

Түсінуден талдау мәліметті терең өңдеумен, игерумен ерекшеленеді.

Талдаудың түрлері:

1. Негізін тану;
2. Астарлы мағынаны ажырату;
3. Қозғаушы күшті (мотивацияны) анықтау.

Жинақтау

Таным мен ойлаудың жоғарғы деңгейі.

Жаңа үлгідегі әртүрлі тәсілдермен элементтерді қиыстыру арқылы ақпараттарды жүйелеу немесе балама шешім ұсыну;

Оқу материалының элементтерінен жаңашыл сипаттан бүтінді (нәтижені) құрастыру. Жаңа нәтиже ретінде оқу материалдарын мүлдем өзгеше реттейтін хабарлама (баяндама, сөз), жұмыс жоспары, схемаларды атауға болады. Мұндай оқу нәтижелері жаңа мазмұн мен жаңа құрылымдарды жасап шығаратын шығармашылық әрекеттерді қолдануды талап етеді.

- Шығармашылық тұрғыдан кішігірім шығарма (эссе) жазады;
- Тәжірибе жасаудың өзіндік жоспарын ұсынады;
- Қандай да болмасын проблеманы шешу үшін өз білімдерін шығармашылықпен қолданады.

Өз шешіміңізді табыңыз, алгоритм құрастырыңыз, баламасын табыңыз, бөліктерден құраңыз, жүйелестіріңіз, зерттеңіз.

1. Эссе, шығарма, өлең, шешендік (ораторлық) сөз, сценарий, компьютерлік бағдарлама жазу.
2. Мәлімет бойынша барлық білімді тиянақтап, оны бір жүйеге келтіріп, жоспар немесе кесте құру (Тәжірибені жоспарлап, нәтижесін бақылау).
3. Ғылыми гипотеза (болжау) құрастырып, ұсыну

Бағалау

Таным мен ойлаудың жоғарғы деңгейі.

Пікірмен таныстыру және оны дәлелдеу, ақпарат бойынша қорытынды жасау және жұмыс сапасын бағалау. Оқу материалының маңызын анықтау, ол туралы өзіндік пікір келтіру, ойын білдіру. Бұл деңгей алдыңғы категориялардың оқу нәтижелелеріне қол жеткізуді меңзейді.

- Оқу материалы құрылымының логикасын жазбаша түрде бағалайды;
- Ішкі немесе сыртқы критерийлерге сүйеніп, оқу материалының маңыздылығын айқындатады;
- Жасалған шешімдер мен қорытындылардың берілген фактілерге сәйкестігін анықтайды

Блум таксономиясы

Жай сұрақтар - есте сақтау жұмысын жақсартатын сұрақтар

Бекіту сұрақтары – «менің түсінгенім бойынша...», «Мен сізді дұрыс түсінгенім бойынша, яғни...»

Интерпретация сұрақтары (түсіндірмелі) – оқушының интерпретациясын қозғау (неге?)

Бағалау сұрақтары (салыстыру) – оқушының өтілген сабақ бойынша көршісіне толық қанағаттанған, немесе қанағаттанбағаны туралы ойын білдіруі.

Шығармашылық сұрақтары – «Сендер қалай ойлайсыңдар, ары қарай не болуы мүмкін...?»

Практикалық сұрақтар – «Біздің мүмкіндігіміз бар ма...?» «... орындауға болады?»



**Bloom's
Taxonomy
of Learning**
(New Version)

Creating

Evaluating

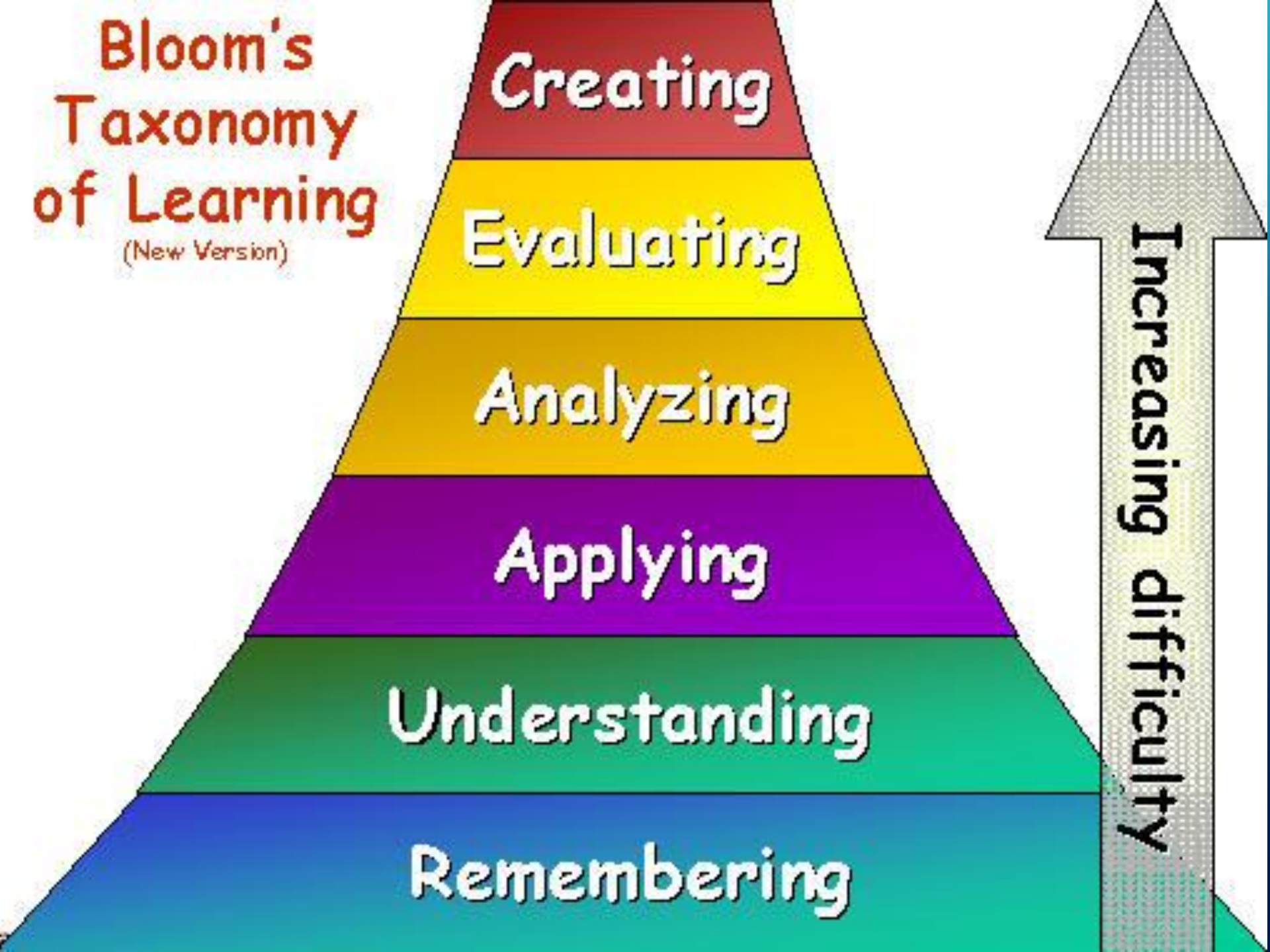
Analyzing

Applying

Understanding

Remembering

Increasing difficulty



**Назарларыңызға
рахмет!**

